

*Каліщак Т. Т.,
асистент кафедри теорії та практики галузевого перекладу
Херсонського національного технічного університету*

*Серебрякова Г. Ю.,
студентка
Херсонського національного технічного університету*

ГРАМАТИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ У ПРОЦЕСІ ПЕРЕКЛАДУ ОФІЦІЙНО-ДІЛОВОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ

Анотація. Бізнес-спрямування є одним із напрямів людської діяльності, що нині швидко розвиваються. Дедалі більше людей бере участь у ділових відносинах у сфері зовнішньоекономічної діяльності. Жодна міжнародна операція не проходить без ділової документації і кореспонденції, найчастіше, адресат і адресант інформації є носіями різних мов.

У зв'язку з розвитком міжнародного ділового партнерства в нашій країні перекладачі дедалі частіше зіштовхуються з необхідністю перекладу офіційних ділових паперів з англійської мови українською і навпаки, адже саме англійська мова є міжнародною мовою ділових відносин.

Переклад текстів офіційно-ділового стилю має адекватно передавати зміст оригіналу у формі, наскільки це можливо, близькій до форми оригіналу. Нехтування можливі, лише якщо вони виправдані особливостями мови оригіналу і мови перекладу, а також вимогами стилю. Професійний переклад ділової документації має бути еквівалентним і адекватним. Адекватним переклад може вважатися лише тоді, коли комунікативна інтенція в початковій мові збігається з комунікативною інтенцією в тексті мови перекладу. Таким чином, переклад ділових документів має інформативний характер, тобто повністю спрямований на передачу змісту.

Досить часто у процесі перекладу з англійської мови українською українське речення не збігається з англійським за своєю структурою. Часто структура українського речення в перекладі відрізняється від структури англійського речення порядком слів, частинами речення або порядком розташування самих речень: головного і підрядного. Все це пояснює широке використання граматичних трансформацій під час перекладу, про що і йтиметься в цій статті.

Ключові слова: переклад, офіційний документ, спосіб перекладу, граматична конструкція, трансформація.

У сучасних умовах надзвичайно зростає роль перекладу як засобу, що обслуговує економічні, суспільно-політичні, наукові, культурно-естетичні та інші відносини народів.

Дедалі важливіше місце – і за об'ємом, і за соціальною значимістю – стали займати переклади офісної документації – тексти інформаційного, економічного, технічного характеру. Спеціальні тексти, які можна охарактеризувати як інформативні або прагматичні, є більш-менш стандартними за формою та мовними засобами [2, с. 65]. Саме тому перекладачу, у першу чергу, доводиться вирішувати суто лінгвістичні проблеми, зумовлені розбіжностями в семантичній структурі та особливостями використання двох мов у процесі комунікації.

Актуальність зумовлена тим, що теоретичні питання інформативного перекладу як окремого виду в перекладознавстві не вивчені повною мірою.

Документ – основний вид ділового мовлення, що фіксує та передає інформацію, підтверджує її достовірність, об'єктивність [4, с. 36].

Текст документа має містити певну аргументовану інформацію, викладену стисло, грамотно, зрозуміло та об'єктивно, без повторень та вживання слів і зворотів, які не несуть змістового навантаження. Він оформляється у вигляді суцільного складного тексту, анкети, таблиці або поєднання цих форм [3, с. 52].

Під час перекладу текстів офісної документації особливу увагу варто приділяти граматичним конструкціям. Загалом в англомовних офіційно-ділових текстах переважають поширені або складносурядні речення.

Звичайно ж, у процесі перекладу текстів прагматичного спрямування неможливо не вдатися до застосування перекладацьких трансформацій. Причиною цього, швидше за все, є граматична структура англомовного тексту, яка не завжди відповідає нормам мови перекладу. Давайте проаналізуємо кілька фрагментів тексту оригіналу та перекладу, в яких відбуваються саме граматичні трансформації та перетворення.

You may familiarize yourself with the concrete list of the credit institutions with which the Broker has opened the Special Broker's Account on the Broker's Web-site [7].

З конкретним переліком кредитних організацій, в яких Брокеру відкриті Спеціальні брокерські рахунки, Ви можете ознайомитися на Web-сайті Брокера (переклад наш – Г. Серебрякова).

Неозброєним оком можна побачити, що відбулася перестановка членів речення. Бачимо й те, що в англомовному варіанті дію виконує «Брокер», а в українському варіанті речення стає безособовим, оскільки не вказується, хто саме відкриває рахунок. У тексті оригіналу словосполучення «*Broker's Account*» вжито в однині, а в тексті перекладу вже у множині – «*брокерські рахунки*». Та все ж краще дотримуватися максимальної близькості граматичних форм щодо однини та множини.

Розгляньмо наступний приклад.

Some types of risks are not reflected in the Notification due to variety of situations occurring on securities market and futures market [7].

Деякі види ризиків можуть бути не відображені в Повідомленні внаслідок різноманітності ситуацій, що виникають на ринку цінних паперів та строковому ринку (переклад наш – Г. Серебрякова).

Цей приклад демонструє зміну часових форм у тексті перекладу – зміну словосполучення «*are not reflected*» українським словосполученням «*можуть бути не відображені*».

Economic risk – the risk of occurrence of the unfavorable economic circumstances [7].

Економічний ризик – ризик виникнення несприятливих подій економічного характеру (переклад наш – Г. Серебрякова).

У цьому реченні було додано лексему «характер» у процесі перекладу, оскільки ми намагалися повніше описати зміст тексту оригіналу та надати тексту офіційності. Також зазначимо, що лексему «circumstances» переклали іншою лексемою «події», яка в тексті перекладу краще відображує висловлене в оригіналі, хоча не є прямим відповідником чи контекстуальним синонімом [6, с. 89].

A penalty may be incurred upon these securities and they may be loaded off [7].

На зазначені цінні папери може бути накладене стягнення, і вони можуть бути реалізовані (переклад наш – Г. Серебрякова).

У цьому реченні відбулась перестановка – “*A penalty may be incurred upon these securities*”, що після перекладу виглядає таким чином – «На зазначені цінні папери може бути накладене стягнення». І знову важлива інформація, а саме суб’єкт дії, вказується на початку речення, щоб реципієнт звернув на неї увагу.

At your written request the Broker may provide you with the information about the credit institutions published in conformity with the laws [7].

Брокер може за Вашою письмовою вимогою надати Вам іншу інформацію про кредитні організації, опублікування якої має бути здійснене у відповідності до законів (переклад наш – Г. Серебрякова).

Проглянувши цей приклад, помічаємо, що на початку речення відбувається перестановка його членів. Далі під час перекладу лексеми “*the information*” вдаємося до трансформації додавання – «іншу інформацію». Це робиться з метою уточнення змісту речення. Наприкінці речення відбувається комплексна лексико-граматична трансформація, яку викликав переклад “*published*” таким чином «опублікування має бути здійснене». У цій частині речення ми замінюємо минулий час майбутнім, а разом із цим доповнюємо речення функцією примусовості (яка відсутня в тексті оригіналу) – «має бути». Не можна сказати, що це є помилкою, оскільки зміст речення від цього не змінюється.

In case of quick prices change on the market, the price of contract execution may be substantially inferior to the stop-price [7].

При швидкій зміні цін на ринку ціна здійснення угоди може значно відрізнятись від стоп-ціни у гіршу сторону (переклад наш – Г. Серебрякова).

Таке речення є прикладом комплексної лексико-граматичної заміни: лексему “*inferior*” (нижчий, гірший) перекладено за допомогою словосполучення «відрізнятись у гіршу сторону». У такий спосіб ми намагаємося зробити в тексті перекладу прагматичну адаптацію шляхом роз’яснення значення слова [6, с. 99].

Іншою проблемою, яка виникає під час роботи з текстами офісної документації, є відсутність в англійському варіанті тексту графічного позначення розділових знаків, тобто пунктуації. Інколи це дуже заважає вірно розуміти зміст речення. Правила англійської граматики дають змогу не використовувати багатьох розділових знаків, водночас в українській мові це вважається грубою помилкою [5, с. 58].

The internal records of the monetary resources belonging to every client available on the Special Broker’s Account(s) and/or

on own Broker’s Account are made separately in conformity with the Regulations of Service on Securities Market and Futures Market and the Rules of keeping internal records of transactions including futures transactions and operations with securities [63].

Внутрішній облік грошових засобів кожного клієнта, який міститься на Спеціальному брокерському рахунку (рахунках) та/або на власному рахунку Брокера, ведеться окремо згідно з Регламентом обслуговування на ринку цінних паперів та строковому ринку і Правилами ведіння внутрішнього обліку операцій, у тому числі строкові операції і операції з цінними паперами (переклад наш – Г. Серебрякова).

Як бачимо, розділові знаки в цьому реченні взагалі відсутні. Тому перш ніж взятися за переклад речення, треба уважно прочитати його кілька разів та переконатись, що зміст та смисл висловленого в тексті добре зрозумілий. До того ж, це речення є складносурядним зі вставною означальною конструкцією.

Тож, щоб правильно перекласти усе розмаїття складних елементів офісних документів, необхідно вміти виділяти частини тексту, семантично релевантні для перекладу, правильно обирати словниковий відповідник будь-якій термінологічній чи аббревіатурі, правильно будувати речення під час перекладу та якомога ближче дотримуватися граматичних конструкцій тексту оригіналу, і, якщо це неможливо, правильно застосовувати необхідні перекладацькі трансформації.

Література:

1. Блощинська В. А. Сучасне діловодство : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2005. 319 с.
2. Ботвина Н. В. Офіційно-діловий та науковий стилі української мови : навчальний посібник. Київ : АртЕк, 1999. 258 с.
3. Бріцина В. М. Сучасне діловодство: зразки документів, діловий етикет, інформація для ділової людини. Київ : Довіра, 2007. 687 с.
4. Бусел В. Т. Великий тлумачний словник української мови. Київ: ВТФ Перун, 2001. 1440 с.
5. Калюжна В. В. Стиль англомовних документів. Київ : Наукова думка, 1982. 198 с.
6. Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты) : учебник для ин-тов и фак. иностр. яз. Москва : «Высш. Шк.», 1990. 253 с.
7. Division of real estate. URL: <http://www.dora.state.co.us/real-estate>

Калишак Т. Т., Серебрякова А. Ю. Грамматические трансформации при переводе официально-деловой документации

Анотація. Бизнес-направление является одним из направленных человеческой деятельности, которое сегодня быстро развивается. Все больше и больше людей участвуют в деловых отношениях в сфере внешнеэкономической деятельности. Ни одна международная операция не проходит без деловой документации и корреспонденции, и зачастую адресат и адресант информации являются носителями разных языков.

В связи с развитием международного делового партнерства в нашей стране переводчики все чаще сталкиваются с необходимостью перевода официальных деловых бумаг с английского языка на украинский и наоборот, так как английский язык является международным языком деловых отношений.

Перевод текстов официально-делового стиля должен адекватно передавать смысл оригинала в форме, насколько это возможно, близкой к форме оригинала. Пренебрежение возможно только в том случае, если они оправданы особенностями языка оригинала и языка перевода, а также

требованиями стиля. Профессиональный перевод деловой документации должен быть эквивалентным и адекватным. Адекватным перевод может считаться только тогда, когда коммуникативная интенция в исходном языке совпадает с коммуникативной интенцией в тексте языка перевода. Таким образом, перевод деловых документов носит информативный характер, то есть полностью направлен на передачу содержания.

Довольно часто при переводе с английского языка на украинский язык украинское предложение не совпадает с английским по структуре. Часто структура украинского предложения в переводе отличается от структуры английского предложения порядком слов, частями предложения или порядком расположения самых предложений: главного и подчиненного. Все это объясняет широкое использование грамматических трансформаций при переводе, о чем и пойдет речь в этой статье.

Ключевые слова: перевод, официальный документ, способ перевода, грамматическая конструкция, трансформация.

Kalishchak T., Serebriakova H. Grammatical transformations in translation of official-business documentation

Summary. The business direction is one of the directions of human activity, which is developing rapidly today. More and more people are involved in business relations in the field of foreign economic activity. Any international operation does not take place without business documentation and corre-

spondence, and, often, the addressee and the sender of information speak different languages.

In connection with the development of international business partnership in our country, translators are increasingly faced with the need to translate official business papers from English into Ukrainian and vice versa, since English is the international language of business relations.

Translation of official business style texts should adequately convey the meaning of the original in a form as close as possible to the form of the original. Neglect are possible only if they are justified by features of original language and target language, as well as the requirements of the style. Professional translation of business documents should be equivalent and adequate. Translation can only be considered adequate if the communicative intention in the source language coincides with the communicative intention in the text of the target language. Thus, the translation of business documents is informative, that is, fully focused on the transfer of content.

Quite often, while translation from English into Ukrainian, the Ukrainian sentence does not coincide with English in its structure. Often, the structure of the Ukrainian sentence in translation differs from the structure of the English sentence in the order of words, parts of a sentence, or the order of arrangement of the sentences: the main and subordinate one. All this explains the widespread use of grammatical transformations in translation, which will be discussed in this article.

Key words: translation, official document, method of translation, grammatical construction, transformation.